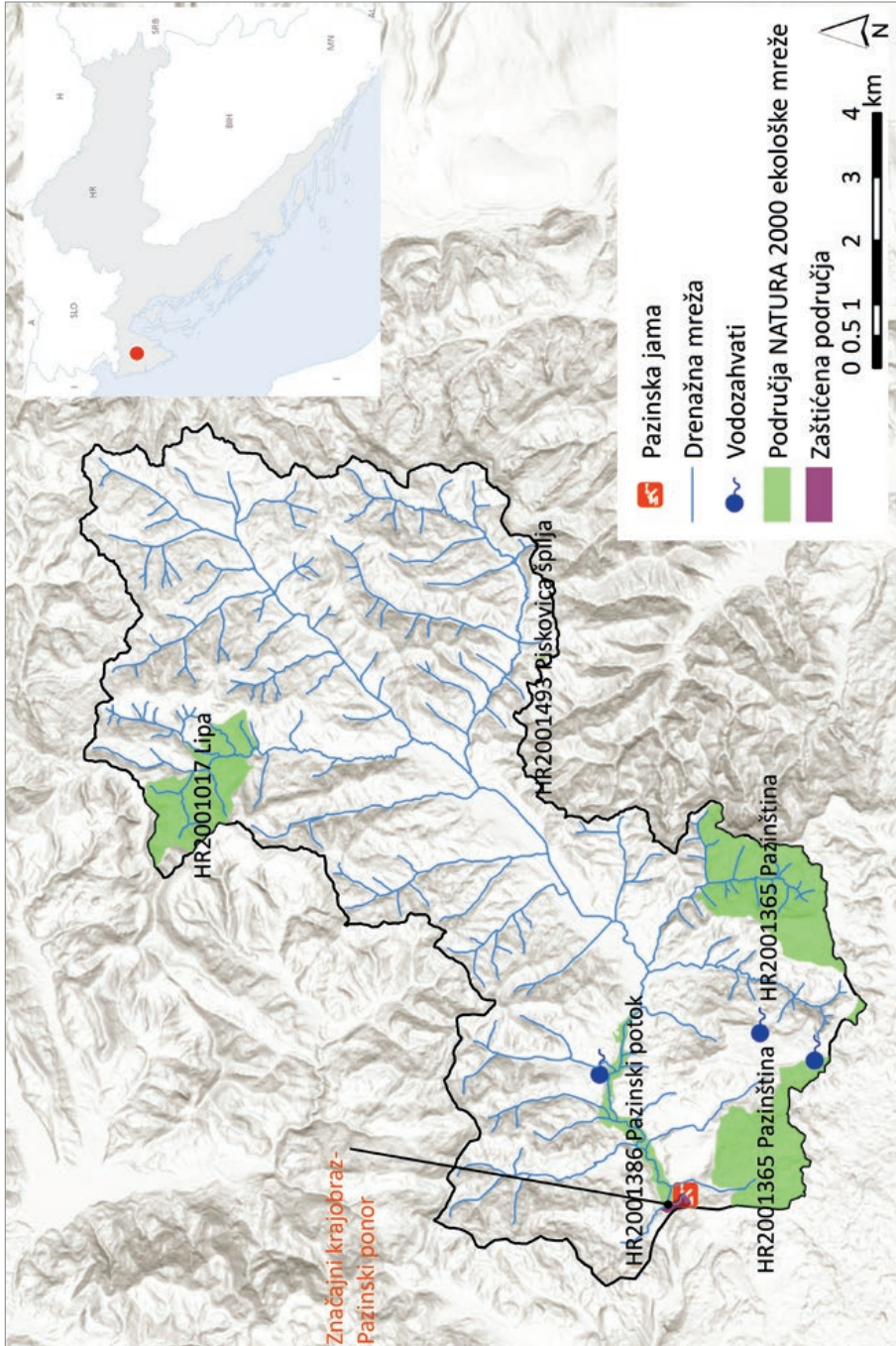
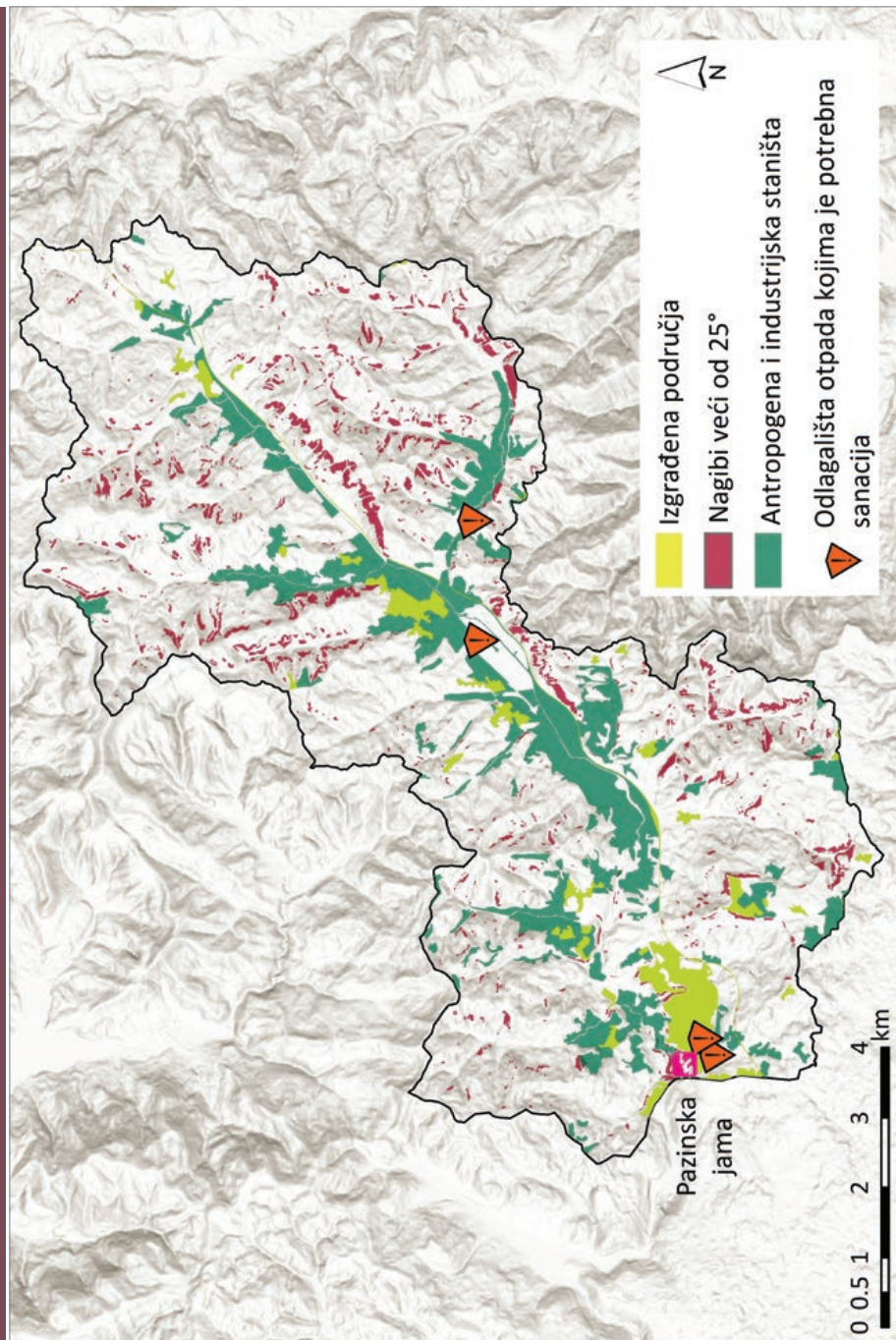

PROBLEMATIKA ZAŠTITE PAZINSKOG POTOKA I PAZINSKE JAME U ISTRI

Sl. 1. Razine zaštite i okolišni elementi porječja Pazinčice

Sl. 2. Okolišni pritisci u porječju Pazinčice

Pazinčica ili Pazinski potok najdulja je ponornica Istre. Tok dugačak 16 km vodom se opskrbljuje s porječja površine 78,1 km² karakteristične dendritične mreže. Uglavnom ga čine slabiji stalni i češći povremeni, bujični vodotoci. Ukupna duljina toka i pritoka je 160 km. Glavnina porječja (97%) razvijena je u nepropusnim i slabo propusnim flišnim i aluvijalnim naslagama na kojima prevladava površinsko otjecanje. Turbulentnost vodotoka u koritima, vodonepropusna litološka podloga i velika raščlanjenost reljefa uvjetovali su intenzivne padinske i fluviodenudacijske procese. Oni su velikim dijelom pojačani antropogenim aktivnostima pa je cijelo porječje izuzetno ranjivo i osjetljivo na promjene. Manji dio porječja, na samom kraju površinskog toka Pazinčice, ima karakteristike fluviokrškog reljefa. Njegov „najdramatičniji“ izraz u prostoru je duboki kanjon koji završava ponorom – Pazinskom jamom. Pazinska jama i kanjon zaštićeni su kao značajni krajobraz. U porječju Pazinčice nalaze se i četiri područja ekološke mreže Natura 2000. Značaj Pazinske jame je višedimenzionalan i odnosi se na njegove geološke, hidrogeološke, geomorfološke, ekološke, kulturne, znanstvene, gospodarske i edukacijske vrijednosti, a najviše zbog korištenja voda Pazinčice koje podzemnim tokovima dopijevaju do niza izvora u dolini Raše, među kojima je i kaptaza Rakonek koja se koristi u vodoopskrbi grada Pule. Obzirom na sve učestalije ekološke incidente koji su uzrokovani antropogenim djelatnostima (izlivanje otpadnih tvari, problem s odlagalištem otpada Lakota, korištenje vode za navodnjavanje obrađenih površina, deforestacija), napravljena je analiza prostorne distribucije pritiska koji su potencijalni i stvarni okidači ekoloških incidenata. Izgrađena područja i područja koja su u potpunosti izmijenjena prostiru se duž glavnog toka Pazinčice, a najveća koncentracija istih je u neposrednoj blizini Pazinske jame. Uz sve pritoke Pazinčice i dolinske strane njihovih korita česte su padine nagiba $>25^\circ$ na kojima se u lako trošivim naslagama fliša odvijaju intenzivni padinski i fluviodenudacijski procesi kojim se oslobađaju velike količine sedimenata. U neposrednoj blizini Pazinske jame nalaze se tri odlagališta otpada koja je potrebno sanirati. Jedno od njih je odlagalište građevinskog i nekada komunalnog otpada Lakota u Pazinu s kojeg se pri ekstremnim meteorološkim događajima otpad spire u korito bujičnog potoka Lakota, Pazinski potok i Pazinsku jamu. Tako dolazi do onečišćenja velikih razmjera jer je, osim površinskih tokova, ugrožen i podzemni krški vodonosnik središnje Istre. Ostali evidentirani pritisci proizlaze iz intenzivne poljoprivrede, uzimanja vode za navodnjavanje, širenja izgrađenih područja i prometnica. Obzirom na prisutne vrijednosti porječja, a s druge strane na potrebe stanovništva i gospodarskog razvoja, od iznimne je važnosti izraditi i provoditi plan upravljanja čija je izrada zastala.

NENAD BUZJAK I VALERIJA BUTORAC

LITERATURA

- BUZJAK, N., PENEZIĆ, L., BUTORAC, V., ŽEGER PLEŠE, I., 2019: The pollution in Pazinčica stream and its effects on Pazinska jama Ponor (Croatia), u: *Karst hydrogeology - research trends and applications: abstracts & guide book* (BLATNIK, M., ur.), 17. – 21. lipnja 2019., Karst Research Institute ZRC SAZU, Postojna, 85-86.
- BUZJAK, N., JEKIĆ, M., PENEZIĆ, L., BUTORAC, V., ŽEGER PLEŠE, I., 2019: Onečišćenje rječice Pazinčice i utjecaj na Pazinsku jamu, u: *Zbornik sažetaka Skupa speleologa Hrvatske* (JEKIĆ, M, ur.), 22. – 24. studenog 2019., Hrvatski speleološki savez, Pazin, 17-17.

